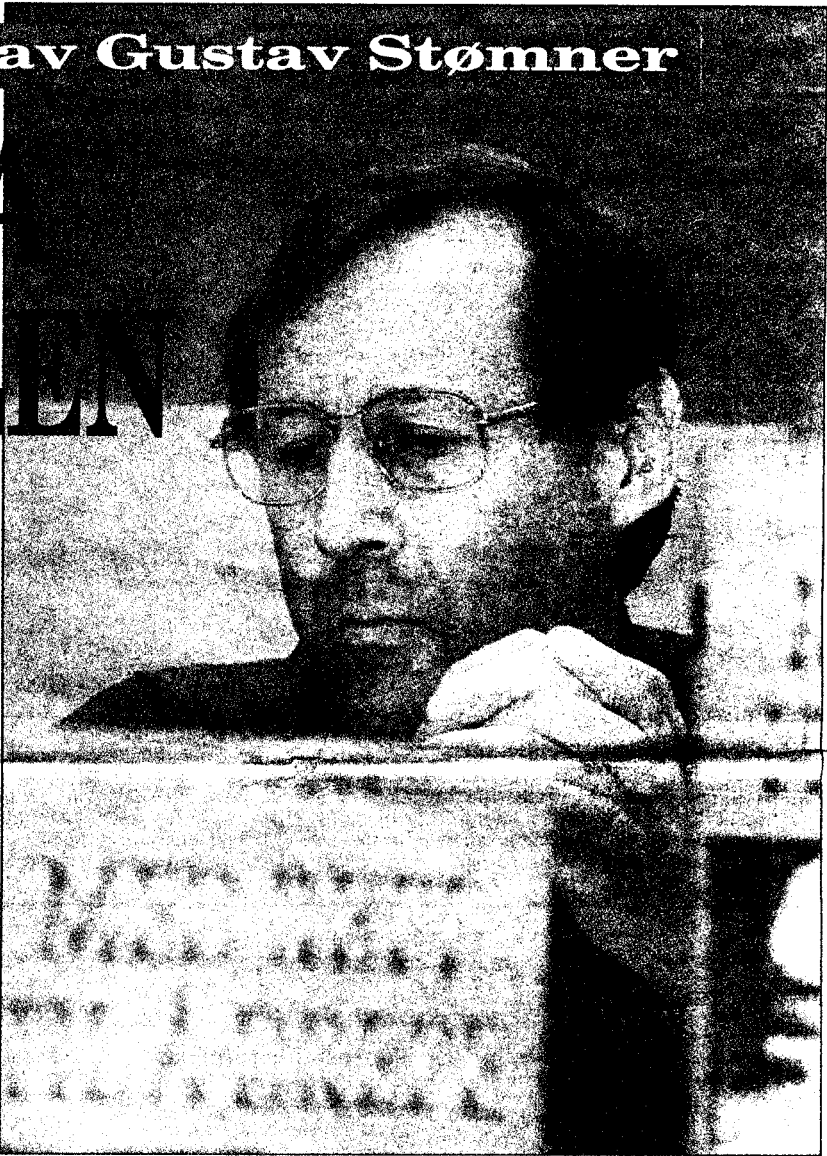

TIRSDAG 5. NOVEMBER 1996 – NR. 257 – UKE 45 – 71. ÅRGANG – LØSSALG KR. 10,00

Likvidasjonen av Gustav Stømner

FRAM FRA GLEMSELSEN

Likvidasjonen under krigen av Gustav Stømner fra Galterud er et sentralt emne i den nye boka til forfatteren Egil Ulateig. Boka, som ble lansert i går, heter «Med rett til å drepe» og tar for seg historien til 136 personer som ble likvidert av norsk motstandsbevegelse. Stømner-saken er et typisk eksempel på hvordan dette skjedde. Den illustrerer også hvordan det i all ettertid er lagt lokk over hendingene. Mer enn 50 år etter har fortsatt ikke Gustav Stømners døtre, Kari Dybendal og Guri Stømner Johnsen, eller hans svigersønn, Arne Dybendal, fått noen offisiell forklaring på hva som egentlig skjedde. Hjemmefrontens henrettelser og Stømner-saken er tema i Brennpunkt i NRK1 i kveld.

Side 14

HENRETTELSE: Egil Ulateig har satt søkelyset på Hjemmefrontens henrettelser under krigen. I sin nye bok setter han søkelyset blant annet på likvidasjonen av Gustav Stømner fra Galterud.

FOTO: NTB

Egil Ulateig med bok om:

Heimefrontens likvidasjoner

Stømner-saken fram i lyset

KONGSVINGER: Historien om likvidasjonen av Gustav Stømner fra Galterud under krigen er en av sakene som blir viet stor plass i Egil Ulateigs nye bok «Med rett til å drepe».

Av Torbjørn A. Tjernsberg

Ble lansert i Oslo i går og ble viet plass i programmet Redaksjon 21 på NRK1 fjernsynet mandag kveld. Der ble også Gustav Stømners døtre Kari Dybendal og Guri Stømner Johnsen samt hans svigersønn, Arne Dybendal, intervjuet i saken anledning.

Stømner-saken vil også bli belyst i programmet «Brennpunkt» på NRK1 fjernsynet tirsdag 5. november. Her vil, ifølge opplysninger Glåmdalen har fått, også de etterlatte komme til orde. Mer enn 50 år etter har de fortsatt ikke fått noen klare beskjeder fra offisielt hold om hva som egentlig skjedde.

Tabuemne

Forfatteren Egil Ulateig tar for seg et av krigshistoriens tabubelagte emner, nemlig drap begått av norske motstandsfolk. Det skjer i boken «Med rett til å drepe» som kommer på Tiden Forlag. Et halvt hundre år etter krigen er dette temaet blitt lite omtalt. Arkivene om henrettelser er fortsatt hemmeligstemplet. Men historikerne har latt temaet ligge, er det i stor grad familie og venner til de drepte som har ønsket oppmerksomhet om saken.

Søkelys

Ønsker kort og godt å søke søkelyset på likvidasjonene som ulike motstandsgrupper utførte un-

der krigen. Milorg, sto for de fleste, men også andre grupper utførte slike henrettelser. Jeg forsøker å dokumentere hva som skjedde og avdekke hva grunnlaget for «domfellelsene» egentlig var, sier Egil Ulateig til Glåmdalen.

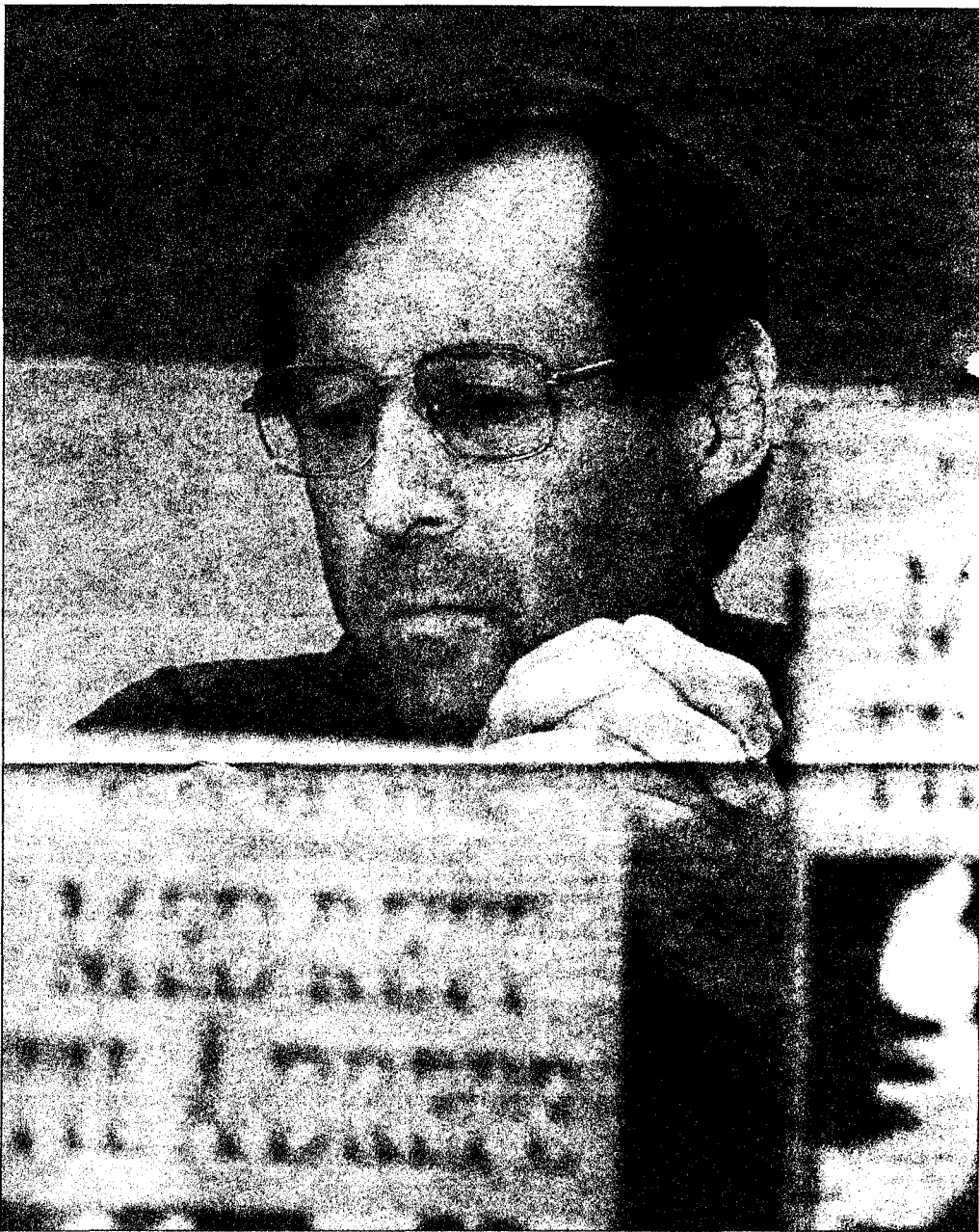
Han forteller at Stømner-saken er en av i alt 136 likvidasjoner som blir behandlet i boka.

Grundig

Likvidasjonen av Gustav Stømner er blant dem som er grundig behandlet og dokumentert fra min side. Årsaken er at den er typisk på alle vis. Gustav Stømner dumpet over en lokal motstandsgruppe i Speismark-området. Han ble likvidert av gruppen, og obduksjonsrapporten avslører at han også ble brutalt torturert. Mannens etterlatte fikk intet vite verken under krigen eller etterpå. Fortsatt er det lagt et lokk over hele saken. Dokumentene er hemmeligstemplet, og slekt og venner har på egenhånd forsøkt å komme til bunns i saken. De ønsker blant annet å få vite hvor det ble av Gustav Stømners jordiske levninger og der nest å få gravlagt ham på verdig vis, sier Egil Ulateig.

LIKVIDASJONER: Forfatter Egil Ulateig har skrevet bok om heimefrontens likvidasjoner under krigen.

FOTO: NTB

Ulateig slaktes av historiker

OSLO: Allerede på utgivelsesdagen blir Egil Ulateigs bok om heimefrontens likvidasjoner kraftig angrepet fra historikere. Lederen for Hjemmefrontmuseet mener at boka virker som et bestillingsverk fra gammel-nazist-

Av Gunnar Kagge

Historiker og direktør Arnfinn Moland ved Hjemmefrontmuseet mener at de gamle NS-medlemmene i kretsen rundt tidskriftet «Folk og Land» har fått boken de ønsker seg. Men han fradømmer Ulateig all ære som

journalist og forfatter.

– Boken er et klassisk bestillingsverk, den er totalt uetterrettelig. Av listen på 136 navn er det snakk om kanskje 55 regelrette likvidasjoner. Resten er for eksempel rene mord med andre motiver og interne oppgjør på nazistisk side, sier Moland til NTB.

– Idiotisk

Egil Ulateig svarer med samme mynt og sier at Molands argumenter er idiotiske.

– Jeg har aldri utført bestillingsverk for noen. Det er rart å få servert slikt fra en mann som arbeider på Hjemmefrontmuseet, som nærmest forvalter

hjemmefrontens offisielle historierkriving, sier han til NTB.

– Ulateig har satt sammen en liste med navnene til 136 norske statsborgere, som han mener det er dokumentert at hjemmefronten likviderte. Han mener at det reelle tallet kan være mye høyere, kanskje opp mot 200. Hjemmefrontens leder, Jens Christian Hauge, mener at det ble likvidert mellom 55 og 65 nordmenn på hjemmefrontens ordre. Arnfinn Moland tror at tallet kan komme så høyt som 110.

Ulateigs forfatterkollega Kjell Fjørtoft sier til NTB at han også har arbeidet med å kartlegge likvidasjoner under krigen.

– Ulateig og jeg kommer fram til så godt som det samme tallet. Vi skiller vel bare med en tre til fire likvidasjoner, sier han.

Fjørtofts bok kommer senere i november.

Få i Norge

Sammenlikner man med andre land, står det fast at forholdsvis få nordmenn ble drept av hjemmefronten. I Frankrike regner man med at rundt 10.000 ble likvidert. I Danmark ligger tallet mellom 350 og 400. Ved det nederlandske «Institut voor Oorlogsdokumentatie» for NTB opplyst at det ble drept rundt 200 mennesker den siste krigsvinte-

ren. De nederlandske tallene gjelder bare enkelte av de mest folkerike provinsene.

Ulateig og Moland er like uenige i tolkningen av disse tallene. Moland mener de viser at den norske hjemmefronten hadde forholdsvis god kontroll og var restriktiv.

Ulateig viser derimot til at den tyske okkupasjonen i Norge var forholdsvis mild lenge. Krigen i Norge kostet i det hele tatt ikke mange liv, sammenliknet med andre land.